

אורי ניסן גנסין

אורי ניסן גנסין

אורי ניסן גנסין

לידה 29 באוקטובר 1879

י"ב במרחשוון תר"מ

סטארוזוב, האימפריה הרוסית

פטירה 6 במרץ 1913 (בגיל 33)

כ"ז באדר א' תרע"ג

ורשה, האימפריה הרוסית

עיסוק מחבר, משורר, סופר, מבקר ספרותי,

מתרגם

עברית

שפות היצירה

יצירות בולטות "הצדה", "בינתיים", "בטרם", "אצל"

אורי ניסן גַנְסִין (ברוסית: **Ури Нисан Гнесин**; 29 באוקטובר 1879, י"ב במרחשוון תר"מ, סְטָארוֹדוֹב, רוסיה – 6 במרץ 1913, כ"ז באדר א' תרע"ג, ורשה) היה סופר ומתרגם עברי, שעיקר יצירתו סיפורים ונבלות. כתב גם מעט שירה, ביקורות, ותרגם מספרות העולם. ארבע הנבלות הידועות ביותר שלו הן: "הצדה" "בינתיים", "בטרם" ו"אצל". גנסין התאפיין בכתיבתו המודרנית, לצד הסופרים יוסף חיים ברנר וגרשון שופמן.

תוכן עניינים

קורות חייו

יצירתו

כתביו

ההוצאות המקוריות

הוצאות מאוחרות, מבוארות

הוצאות כל כתביו

תרגומים פרי עטו

תרגומי יצירותיו

לקריאה נוספת

על יצירתו

קישורים חיצוניים

הערות שוליים

קורות חייו

אורי ניסן גנסין מולד בסְטָארוֹדוֹב (Стародуб), בפלך צ'רניגוב שבדרום-מערב האימפריה הרוסית (כיום במחוז בריאנסק של הפדרציה הרוסית) בשנת 1879. אחיו הצעיר מנחם גנסין היה שחקן תיאטרון, ממייסדי "הבימה". גדל בעיר פּוֹצ'פּ (Почеп), שם היה אביו ראש הישיבה. גם אורי ניסן למד באותה הישיבה, ושם גם הכיר את

חברו לספסל הלימודים יוסף חיים ברנר, שהפך לידיד נפשו. (לימים, כשנה לאחר מותו של גנסין, קרא ברנר לבנו אורי ניסן.)^[3] בתקופת לימודיהם בישיבה ערכו השניים יחדיו את עיתון הישיבה שייסדו, "הקוף". בעיתון זה פירסמו יצירות פרי עטם, כמו שירים, מאמרים ופיליטונים.^[4]

מאמרו הראשון של גנסין הודפס בעיתון "המליץ", כשהיה בן 15 שנים בלבד. נחום סוקולוב, עורך עיתון הצפירה הפופולרי, התרשם מכתיבתו של הנער הצעיר והזמין אותו לוורשה להשתתף בעיתונו. ב-1900 פרסם גנסין את שירו "מתן תורה" ב"הצפירה" והמשיך לפרסם דברים רבים בעילום שם, כולל תרגומים.^[5] לאחר מכן עבר להוצאת תשייה, שם תרגם "ספורים וצוירים" של מ. ספקטור, השתתף גם בהדור, ב"השבע", ב"ספר השנה" (מאסף ספרותי של "הצפירה") וכדומה. מאוחר יותר, בשנת 1904, פרסמה תשייה קובץ סיפורים שלו בשם "צללי החיים".^[4]

יוסף חיים ברנר

בשבת בוורשה אירח למשך כשבועיים את חברו, ברנר, שהסתתר בדירתו, מכיוון שהגיע לעיר ללא דרכון. בהספידו את חברו מתאר ברנר את גנסין ואת יחסו אליו במילים אלו:^[3]

”

אהבה? – בוודאי ובוודאי, בכל אופן, מצדי, את האיש העדין, רם הקומה והכגש וטהור הנפש והרוח הזה אי-אפשר היה שלא לאהוב, ביחוד בבחרות. לו היו אז תנועות כל כך גראציוזיות, מיוחסות-מלידה, ויחד עם זה מלאות איזו פשטות עצורה, הגבלת עם ביישנות של ילדה בת שש”

— ברנר מספיד את גנסין

מערכת היחסים המורכבת והמפותלת בין גנסין לברנר, שהיו שונים בכתיבתם ובהופעתם, ניזונה במחקרים שונים.^[6]

לאחר שנה בוורשה חזר גנסין לפוצ'פ וחי שם ובקייב לסירוגין. הוא התפרנס בדוחק מהוראה, ובשנת 1906 ייסד עם חברו ובן עירו, שמעון ביחובסקי הוצאת ספרים בשם "נסיונות", שהוציאה את סיפוח "בינתיים" ואת תרגומו לקובץ סיפורי אנטון צ'כוב.

גנסין נדד בין קייב, ורשה, יקאטרינוסלאב, וילנה, פוצ'פ וחי חיי מצוקה. בשנת 1907 נסע ללונדון ועזר לברנר, שהתגורר שם באותה תקופה, ועסק בהוצאת כתב העת "המעורר". לאחר מספר חודשים התערערו יחסיהם וגנסין עלה לארץ ישראל. אך גם כאן הוא לא החזיק מעמד זמן רב ובקיץ תרס"ח הוא חזר לפוצ'פ. בספטמבר 1912 חזר גנסין לוורשה ושם נפטר, ב-6 במרץ 1913^[7], בגיל 34, ממחלת לב שהטרידה אותו מזה שנים.^[8]

מצבת קברו, מעשה ידי הפסל אברהם אוסצ'גה, שמורה עד היום בבית העלמין היהודי בוורשה.^[9]

סיפורו האחרון של גנסין, "אצל" פורסם לאחר מותו, אבל הקוראים התקשו להתמודד עם סגנון זה של עלילה מועטת וריבוי תיאורים. מלחמת העולם הראשונה שפרצה זמן קצר לאחר מכן, תרמה לעיסוק המועט ביצירתו. אבל שמו של גנסין ויצירתו צפים ועולים מדי פעם אצל הקוראים שנמשכים לקסם המיוחד של דמותו וסיפוריו, והביקורת מרבה לעסוק בו לאחרונה.^[10]

גנסין הונצח בישראל בקריאת רחובות על שמו במספר ערים בישראל.

יצירתו

גנסין נחשב למחדש הגדול של הפרוזה העברית בתקופת התחייה (בסוף המאה ה-19 וראשית המאה ה-20). חידושו בלשון הסיפור, במבנה הסיפור ובתיאור גיבורי הסיפורים לא נתקבלו על ידי קוראי העברית בני זמנו. אך הוא זכה להערכה גדולה מצד בכיר מבקרי הספרות של התקופה, דוד פרישמן, ומצד המבקר הצעיר פישל לחובר, אשר כתב עליו: "הוא אחד מבעלי הסגנון היותר גדולים אשר בספרות העברית החדשה. הוא יודע את מקומה ומקום חיותה של כל מלה ומלה והוא שהבין גם את סוד קסמה ודרכי צלצולה. הוא היה למטפיזיקן היותר גדול שבין המספרים העברים".^[11] דמותו של התלוש בספרות העברית יוחסה רבות לגיבוריו של גנסין, שהיו מרבים להתנתק מסביבתם ולהתכנס בתוך עצמם ועולמם הפנימי.^[12]

התעניינות מיוחדת בגנסין התעוררה בשנות החמישים של המאה העשרים, ובין המבקרים בלטו עדי צמח, גרשון שקד, ובראשם דן מירון שהרבה לעסוק ולפרסם מחקרים על גנסין. לדעתו של מירון, יצירתו של אורי ניסן גנסין היא אחת משניים או שלושה הטקסטים המשמעותיים ביותר בספרות העברית, והוא הקדיש רבות להבנת אמנות הסיפור המתחכמת של גנסין.^[10]

סיפוריו של גנסין היו בין הראשונים בספרות העברית שנכתבו בסגנון זרם התודעה, ויחד עם זאת הייתה לשונם מזויקת ועשירה בחידושים מהפכניים בעברית. המבקרים הראשונים הגדירו את סגנונו כפיוטי, אקספרסיוניסטי, אך לאחרונה מרבים להסיר את המסך הפיוטי שנפרש על יצירתו, (כנראה בעקבות תיאורי הטבע הרבים שבסיפוריו), ומדגישים את הדייקנות המנתחת שבאבחנותיו ובסגנונו.^[13]

”

ובינתיים יפה כוח הלילה. היו נגהות והבהיקו הצמרות בטשטוש ורחשו יצורים בדשאים. בחורשה המרוחקת התחיל זמיר בחליליו מכה צלולים ואצלו ניבאה קוקיאה נכאים. כגלי, שוכני בשדות, נסר מפרק לפרק ברוגזה וחברו השיב לו מממשלת הרחוקה. הכיכר מתחת הייתה רוחשת. בצות צלצלו מקולות מקרקרים. בדשאים ניתו יצורים קטנים ושרקו וצרצרו וקראו זה לזה. בריה אחת קטנה, מאלו היצורים המאליפים, שהייתה חביה בדשא המבהיק מתחת, הייתה חוגגת את ניצחונה, כנראה, ומגלגלת למי־שהוא בהברה אשכנזית שטופה וחסופה:

– הא, ריקה, גרוֹגֶת תִּטּוּל? תִּטּוּל? תִּטּוּל?

ותשובתה הייתה תמיד בצדה וגם זו שטופה וחסופה אבל באיזו כנת מרדות, המטילה ארס:

– אָטוּל! נָטוּל אָטוּל!

— אורי ניסן גנסין / אצל

יצירתה השפיעה באופן עמוק על סופרים עבריים מאוחרים, ובעיקר על יצירתו של ס. יזהר, כפי שהוא עצמו סיפר בראיונות: "גנסין עזר לי למצוא את גובה הלשון ואיכות הלשון שבה אני צריך לדבר [...] בהתחלה לא מעט חיקיתי אותו מבלי משים" [14]

חידושו בכתיבה בסגנון 'זרם התודעה' אינם רק חידושים בספרות העברית, כי אם גם בספרות האירופית והעולמית. עוד מסיפוריו הידועים: מעשה באוטלו [15], סעודה מפסקת [16], הצדה [17], בטרם [18] ובינתיים [19].

כתביו

מצבת קברו של גנסין, מעשה ידי הפסל אברהם אוסצ'גה, בבית העלמין היהודי בוורשה.

הוצאות המקוריות

- **צללי החיים**: ספורים וציורים, ורשה: תושיה (סדרת 'ביבליותיקה עברית'; קעח) תרס"ד-1904.
- **הצדה**, וילנה: הזמן, 1905.
- **בינתיים**: ספור, לונדון – פוצ'פ: דפוס י' נרודיצקי; הוצאת ניסיונות, תרס"ו-1906.
- **בטרם**, ורשה: רשפים, תרס"ט-תר"ע-1909.
- **אצל**, בקובץ **נתיבות**, א, ורשה: תרע"ג-1913 (לאחר מותו).

הוצאות מאוחרות, מבוארות

- **אצל**: כולל ביבליוגרפיה של כתבי גנסין, ושל דברים עליו / מבוא, הסברים וביבליוגרפיה: י' זמורה, תל אביב: יחדיו ואגודת הסופרים העברים בישראל (סדרת 'מבחר ספרותנו לעם'), 1965.
- **הצדה** / מבוא, הסברים וביבליוגרפיה: דן מירון, תל אביב: יחדיו ואגודת הסופרים העברים בישראל (סדרת 'מבחר ספרותנו לעם'), תשל"ח-1977.
- **אצל גנסין: פירוש צמוד לסיפור "אצל"** / **צבי לוז**, תל אביב: ספרית פועלים, תשמ"ג-1983.

תרגום לרוסית של הסיפור "בגנים" על ידי סוּטלנה שנברון אפשר למצוא באנתולוגיה של יצירות ספרות עברית בעריכת חמוטל בר-יוסף, מוסקבה 2000.

הוצאות כל כתביו

- **כל כתביו א"נ גנסין**: כרך ראשון - ספורים / עם מבוא מאת פ' לחובר, ורשה, תרע"ד-1914 – יצא לאור שנה לאחר מותו של גנסין; הושלם רק כרך א', שכולל את המבלות "הצדה", "בינתיים", "בטרם" ו"אצל".

- **כתבי א"נ גנסיין**, תל אביב: כתבים, תר"ץ-1930 – ראה אור כרך א', שכלל את ארבע המבלות של מהדורת תרע"ד.
- **כתבי אורי ניסן גנסיין**, מרחביה: הקיבוץ הארצי השומר הצעיר (סדרת 'ספרית פועלים'), 1946 – ערך עזריאל אוקמני, והביא לדפוס שכנא נשקס; כולל כרך אגרות.
- **כל כתבי אורי ניסן גנסיין** / בעריכת דן מירון וישראל זמורה, תל אביב: ספרית פועלים, תשמ"ב-1982 – מהדורת מירון-זמורה היא מהדורה שלמה של כתביו: כוללת כתבים ראשונים, ארבעת הסיפורים הגדולים ותרגומיו (אך אינה כוללת את אגרותיו של המחבר)
- **אצל וסיפורים אחרים** / בעריכת דן מירון ונגה אלבלך, הקיבוץ המאוחד בשיתוף עם ספרית פועלים, תשע"א-2011 – הספר כולל את שש יצירותיו המאוחרות: המבלות "הצדה", "בינותיים", "בטרם ו"אצל", והסיפורים הקצרים "בגנים" ו"קטטה".

תרגומים פרי עטו

- **ספורים: א: טלנט, אשה מספרת, באביב** / א' ציחוב [=אנטון צ'כוב], לונדון: ניסיונות, [תרס"ו?].
- **אנטון צ'כוב, בצה** / מאת א"פ צ'יחוב [=אנטון צ'כוב]; תרגום: א"נ גנסיין, ירושלים: י"ח ברנר, תרע"ב.
- **יעקב וסרמן, בימי שבתי צבי**: ספור / תרגם מאשכנזית: א"נ גנסיין, ורשה – ברלין: חברת אחיספר (סדרת 'ביבליותיקה כללית'; א-ב), תרע"ג.
- **סיגביון אובסטפלדר, הצלב**: ספור / תרגום: א. נ. גנסיין, ורשה: אחיספר, תרע"ג.
- **תריסר שירים קטנים בפרוזה** / מאת שארל בודלר; עברית: דוד פרישמן, אורי ניסן גנסיין, תל אביב: עמדה (סדרת דחק לספרות טובה), 2010.

תרגומי יצירותיו

- **מעשה אטעלא: סאמואיל סאמואילאוויטש** ["מעשה באוקל"ן] / אורי ניסן גנעסין; יידיש: מ' זילברג, בערלין: כלל-פארלאג (סדרת 'כלל-ביבליאטעק'; 3/2), תרפ"ב. (ביידיש)
- **אפרים מרגולית ("אצל")** / פון העברעאיש: י. מייזיל [=יעקב מייזעל], ורשה: ווילנער פארלאג פון ב.א. קלעצקין, 1925. (ביידיש)

"Sideways" ["הצדה"], Trans.: Hillel Halkin, In: *Eight Great Hebrew Short Novels*, ed. Alan Lechuk and Gershon Shaked, New York: New American Library, 1983, pp. 3-27. (באנגלית)

"A la deriva" ["הצדה"], In: *Ocho Obras Maestras de la Narrativa Hebrea*, Barcelona: Riopiedras Ediciones, 1989. (בספרדית)

Le marginal: roman ["אצל"] / de Ouri-Nissan Gnessin; traduit de l'hebrieu par Erwin Spatz, Paris: Intertextes, 1989. (בצרפתית)

Beside & other stories ["הצדה"] / Uri Nissan Gnessin; with an introduction by Rachel Albeck-Gidron, London: Toby Press, 2005. (באנגלית)

לקריאה נוספת

- **הצדה: קובץ זיכרון לא"נ גנסיין**, ירושלים: דפוס אחדות, תרע"ד – דברי הספד וזיכרונות מאת ידידיו של אורי ניסן גנסיין, שמונסו לאחר מותו, בצירוף מכתבים שלו שנמסרו לפרסום; עורך הקובץ: י. ח. ברנר.
- **אבנר הולצמן**, "אורי ניסן גנסיין בורשה; תחנה ראשונה ותחנה אחרונה", עד הלום; תחנות בספרות העברית, כרמל, 2016, עמ' 124 - 136

על יצירתו

על יצירתו של גנסיין נכתבו עשרות רבות של מאמרים על ידי טובי החוקרים של הספרות העברית החדשה.

- **אורי ניסן גנסין: מבחר מאמרי ביקורת על יצירתו / ליקטה וצירפה מבא וביבליוגרפיה: לילי רתק, תל אביב: עם עובד (סדרת 'פני הספרות: סדרת ילקוטי בקרת על יצירתם של סופרים עבריים'), תשל"ח-1977.**
- **אורי ניסן גנסין: מחקרים ותעודות / בעריכת דן מירון ודן לאור, ירושלים: מוסד ביאליק (סדרת 'קבצים לחקר הספרות העברית'), תשמ"ו-1986.**
- **דן מירון, חכים באפו של הנצח: יצירתו של אורי ניסן גנסין: חמשה מחזורי עיונים, ירושלים: מוסד ביאליק, תשנ"ז-1997.**
- **דן מירון, מדוע גנסין? שלושה עיונים, מוסד ביאליק, 2014.**
- **חמוטל בר-יוסף, מטאפורות וסמלים ביצירתו של גנסין, תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 1987.**
- **חמוטל בר-יוסף, "סעודה מפסקת" של אורי ניסן גנסין, עמ' 151-159. טעמי הקריאה: רשימות ביקורת ספרותית, הוצאת צבעונים, 2006.**
- **חמוטל בר-יוסף, "רמיזות על ידי יצירות אמנות ותפקידן בסיפורי אורי ניסן גנסין", שם, עמ' 160-169.**
- **חמוטל בר-יוסף, "אוקסימורון וסינאסטזה ביצירתו של א"נ גנסין", מחקרי ירושלים בספרות עברית ט, תשמ"ו, עמ' 55-75 (המאמר זמין לצפייה (<http://www.jstor.org/stable/23360812>) במאגר JSTOR לאחר הרשמה)**
- **חיים ברנדזין, משורר השקיעה: אורי ניסן גנסין ומסכת יצירתו, ראובן מס, 1964.**
- **מנחם פרי, שב עלי והתחמם - הדיאלוג ההומוארוטי בין ברנר לגנסין: מיקרו-ביוגרפיה, הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2017.**

קישורים חיצוניים

- **אורי ניסן גנסין (<https://library.osu.edu/projects/hebrew-lexicon/02004>), ב"לקסיקון הספרות העברית החדשה"**
- **הצצה לארכיון של אורי ניסן גנסין (<http://gnazimorg.startlogic.com>)/אורי-ניסן-גנסין-1879-1913) באתר מכון גנזים של אגודת הסופרים**
- **איל בסן, אלף המישורים של אורי ניסן גנסין (https://humanities.tau.ac.il/sites/humanities.tau.ac.il/files/media_server/all-units/OT2_Bassan.pdf)/אות2, אביב 2012, דנה אולמרט,**
- **מה התגלה לגנסין בבית סבא? (https://humanities.tau.ac.il/sites/humanities.tau.ac.il/files/media_ser/ver/all-units/OT5/5דנה_אולמרט.pdf) , אות 5, סתיו 2015,**
- **ynet, היכנסו לבקר אצל גנסין (<https://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L-4070559,00.html>), באתר ynet, 24 במאי 2011**
- **יותם ראובני, גנסין היה חצה שיקראו אותו (nrg), (<http://www.nrg.co.il/online/47/ART1/877/112.html>), 13 באפריל 2009**
- **אלישע פורת, הרקוויאם של אורי ניסן גנסין (<http://www.e-mago.co.il/Editor/literature-265.htm>) באתר אימגו.**
- **אורי ניסן גנסין (http://www.ithl.org.il/page_13637), באתר המכון לתרגום ספרות עברית (באנגלית)**
- **איתמר אבן-זהר, הדיאלוג אצל גנסין ושאלת המודלים הרוסיים (<http://www.tau.ac.il/~itamarez/works/hebrew/gnessin8>) (6.pdf)**
- **מנחם בן, קו המשווה: רחוב גנסין (<http://www.nrg.co.il/online/47/ART2/242/621.html?hp=47&cat=310>), nrg, 20 במאי 2011**
- **אורי ניסן גנסין (<https://eleven.co.il/article/11217>), במהדורת האינטרנט של האנציקלופדיה היהודית בשפה הרוסית (ברוסית)**
- **דור ברשטיין, בין ציפור לעופרת: אצל וסיפורים אחרים (<http://www.haaretz.co.il/1.1175839>), הארץ, 1 ביוני 2011.**

- אבנר הולצמן, מנגינת המוות של אורי ניסן גנסין (<https://www.haaretz.co.il/1.1975272>), באתר הארץ, 27 במרץ 2013
- לילך לחמן, מנחם פרי מספר על הקשר ההומו-ארוטי בין ברנר וגנסין (<https://www.haaretz.co.il/1.3435477>), באתר הארץ, 26 בינואר 2017

מפתביו:

- כתבי אורי ניסן גנסין (<https://benyehuda.org/gnessin>) בפרויקט בן-יהודה
- קטטה (<http://www.shortstoryproject.com/he/story/>), באתר "פרויקט הסיפור הקצר"

הערות שוליים

1. "אורי ניסן" (http://benyehuda.org/brenner/belondon_024.html)
2. "מי אתה יוסף חיים ברנר? סודותיו ותשוקותיו של גדול הסופרים העבריים" (<http://www.haaretz.co.il/g>) (allery/literature/premium-1.2631029#hero_bottom)
3. על מערכת היחסים הסבוכה בין גנסין לברנר, ראו הספדו של ברנר על גנסין: יוסף חיים ברנר, ^[1] (מילים אחדות), פרויקט בן יהודה; וראו גם גילי איזיקוביץ, ^[2], הארץ, 8 במאי 2015
4. גצל קרסל, **לכסיקון הספרות העברית בדורות האחרונים**, ספריית פועלים, 1965
5. א.נ. גנסין, מתן תורה (http://jpress.org.il/olive/apa/nli_heb/SharedView.Article.aspx?href=H) (ZF/1900/06/01&id=Ar00101), הצפירה, 1 ביוני 1900
6. ראו למשל מנחם פרי, **שב עלי והתחמם - הדיאלוג ההומוארוטי בין ברנר לגנסין: מיקרו-ביוגרפיה**, הוצאת הקיבוץ המאוחד, 2017; דרור ברשטיין, "בין ציפור לעופרת: אצל וסיפורים אחרים", הארץ, 1 ביוני 2011
7. אורי ניסן גנעסין ז"ל (http://jpress.org.il/olive/apa/nli_heb/SharedView.Article.aspx?href=HZ) (F/1913/03/07&id=Ar00202), הצפירה, 7 במרץ 1913
8. אבנר הולצמן, **תמונה לנגד עיני**, עם עובד, 2002
9. ראו: אבנר הולצמן, "מצבתו של גנסין", **אלפיים**: כתב-עת בינתחומי לעיון, הגות וספרות, 15, 1997, 142–167 – מסה על מותו של גנסין, מחלת קבורתו והדרך שבה נשתמרה מצבתו. פרטים מעניינים נוספים על חודשי חייו האחרונים של גנסין אפשר למצוא בספרו של דן מירון "פרפר מן התולעת", על נתן אלתרמן הצעיר, שם מובא בקצרה סיפור גסיסתו בביתו של יצחק אלתרמן, אביו של המשורר, העברת לבית החולים של הנזירות ברשה. וכן פרטים על שקידתו על תרגומיו האחרונים: הנבלה "הצלב" מאת המשורר הנורווגי סיגביון אובסטפלדר והנבלה "ימי שבת צבי" מאת יעקב וסרמן. גנסין לא זכה לראות את תרגומיו אלה יוצאים לאור.
10. אבנר הולצמן, "מנגינת המוות של אורי ניסן גנסין", הארץ, 27 במרץ 2013
11. רחל כצנלסון-שזר, פרקים בליריקה. (http://jpress.org.il/olive/apa/nli_heb/SharedView.Article) (asp?href=DAV/1927/01/14&id=Ar00601), דבר, 14 בינואר 1927.
12. שמעון הלוקין, **מבוא לסיפורת העברית**; רשימות לפי הרצאותיו, עמ' 339 – 346
13. אלישע פורת, "הרקוויאם של אורי ניסן גנסין", אתר אימגו; וראו גם חמוטל בר-זוסף, **מטאפורות וסמלים ביצירתו של גנסין**, תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 1987.
14. ניצה בן ארי, **ס. יזהר; סיפור חיים**, אוניברסיטת תל אביב, ההוצאה לאור, 2013, עמ' 366
15. "מעשה באוטלו" (<http://benyehuda.org/gnessin/othello.html>)
16. "סעודה מפסקת" (<http://benyehuda.org/gnessin/seuda.html>)
17. "הצדה" (<http://benyehuda.org/gnessin/hatsida.html>)
18. "בטרם" (<http://benyehuda.org/gnessin/beterem.html>)
19. "בינתיים" (<http://benyehuda.org/gnessin/beynotayim.html>)

דף זה נערך לאחרונה ב־20:38, 22 בפברואר 2020.

הטקסט מוגש בכפוף לרישיון Creative Commons ייחוס-שיתוף זהה 3.0; ייתכן שישנם תנאים נוספים. ר' את תנאי השימוש לפרטים.